

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТУ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політології,
протокол № 01 від 30.08.2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Етнонаціональні проблеми сучасного світу
Викладач (-і)	Монолатій Іван Сергійович
Контактний телефон викладача	+380955826111
Е-mail викладача	ivan.monolatii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	вівторок 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Силабус навчальної дисципліни «Етнонаціональні проблеми сучасного світу» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія». Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні теорії націй та націоналізмів, зокрема у їх глобальному, регіональному та локальному вимірах. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти другого рівня передбачає вивчення дисципліни «Етнонаціональні проблеми сучасного світу» за денною формою навчання в обсязі 90 годин, в тому числі: 12 годин лекцій, 18 годин семінарських занять і 60 годин самостійної роботи. Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру; результатом засвоєння матеріалу є складання здобувачами вищої освіти другого рівня іспиту. <i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс, допомагають здобувачам освіти усвідомити його значення, обсяг і структуру, зміст окремих розділів і тем, надають змістовну, організаційну та методичну допомогу у самостійному їх вивченні, визначають найбільш складні теми та питання. Вивчення курсу «Етнонаціональні проблеми сучасного світу» передбачає засвоєння теоретичного матеріалу та формування практичних навичок. Важливо сформувати у здобувачів систему теоретичних знань про поняття і генезу етносу, нації, етнічних політичних акторів, їхню інституціоналізацію, нові напрямки етнонаціональній політиці країн Європи, США, Канади, місце і роль етнічних (національних) спільнот в умовах демократичного суспільства, аналіз національних ідентичностей. Проведення <i>практичних та семінарських занять</i> має на меті надати здобувачам вищої освіти першого рівня навички практичного застосовування набутих під час лекцій теоретичних знань про поняття, зміст, складові та суб'єкти етнонаціонального і етноконфесійного розвитку сучасних суспільств Європи та світу, зокрема на прикладі вивчення етнопериферійних зон Центрально-Східної Європи з особливим поглядом на інституціоналізацію етнічних політичних акторів в XIX – XX ст. <i>Самостійна робота</i> здобувачів освіти є невід'ємною складовою частиною навчального процесу. Основна мета самостійної роботи – засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою курсу і не охопленого іншими видами занять – лекційними, семінарськими тощо. Самостійна робота здобувачів освіти сприяє розвитку у них	

критичного мислення та формування навичок цілеспрямованої самостійної роботи з літературними джерелами, нормативними документами, інформацією в цілому та вміння на їх основі аналізувати та вирішувати проблемні питання і робити власні висновки та обґрунтування як теоретичного, так і практичного характеру.
Опанувавши курс, здобувачі вищої освіти мають вміти використовувати теоретичні знання з дисципліни у практичній діяльності; використовувати понятійно-категоріальний апарат із царини теорій нації та націоналізму; знати та розуміти природу, джерела та напрями етнонаціональних і етноконфесійних взаємин, зокрема політики мультикультуралізму та етнорегіоналізмів.
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
Мета навчального курсу «Етнонаціональні проблеми сучасного світу» полягає у комплексному з'ясуванні соціокультурного феномену міжетнічної взаємодії і міжетнічної комунікації, ключової ролі етнонаціональних спільнот у формуванні міжнаціональних взаємин у період політизації етнічностей і демократичного транзиту. В результаті вивчення курсу здобувач має знати: специфіку інтеракціонізму етнонаціональних спільнот у теоретико-методологічному дискурсі; особливості дихотомії «свій» / «чужий», її соціокультурні і етнокультурні виміри; сучасні трактування суб'єктів і тенденцій етнополітичної сфери; об'єктивні і суб'єктивні фактори взаємодії рівно- та різностатусних етнонаціональних спільнот; специфіку міжнаціональних суперечностей і конфліктів, компромісів і консенсусів; взаємні оцінні орієнтації та політичні виміри культури інтеракціонізму «іншостей»; вміти: науково оцінювати дилеми ідентичностей в сучасних етнонаціональних проблемах; моделювати потенціали етнічних політичних акторів; інтерпретувати особливості та специфіку етнонаціональних взаємин у сучасному світі; з'ясовувати ракурси взаємодії політичних акторів в умовах поліетнічних суспільств Європи та світу.
4. Програмні компетентності та результати навчання
<u>Інтегральна компетентність:</u> ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосовуванням теорій та методів політичної науки.
<u>Загальні компетентності:</u> ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК-7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
<u>Фахові компетентності:</u> СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
<u>Результати навчання:</u> РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
5. Організація навчання
Обсяг навчальної дисципліни

Лекції	12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18		
самостійна робота	60		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	052 Політологія	1	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1. Теоретико-методологічні засади дослідження етнонаціональних проблем сучасності. Держава як особливий етнополітичний актор.		2	2 10
Тема 2. Соціокультурні та етнокультурні виміри дихотомії «свій» / «чужий». Суб'єкти і тенденції етнополітичної сфери.		2	2 10
Тема 3. Взаємодія рівно- і різностатусних етнонаціональних спільнот. Міжетнічні суперечності та конфлікти: конкуренція за дефіцитні ресурси.		2	4 10
Тема 4. Міжетнічні компроміси й консенсуси: варіативність каталізаторів і шляхів досягнення порозуміння «своїх» і «чужих». Культура інтеракціонізму «іншостей»: взаємні оцінні орієнтації та політичні виміри.		2	2 10
Тема 5. Інституціоналізація етнічних політичних акторів: платформи і стратегії їхньої діяльності. Захист групових прав етнічними політичними акторами.		2	4 10
Тема 6. Етнічні каталізатори політичної і громадянської участі в умовах етноконфесійної самоізоляції. Ідентичності «інших своїх»: засади і моделі. Потенціали етнонаціональних проблем сучасності.		2	2 10
ЗАГ:		12	18 60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) написання екзаменаційної роботи – 30 балів. 5) Контроль самостійної роботи – 20 балів. Загальна кількість – 100 балів.		
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає:		

	– виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 бали; – вміння структурувати основні принципи та методи дослідження – 4 бали; – знання теоретичних засад, завдань, методів – 3 бали; Загальна кількість – 10 балів.
Семінарські заняття	На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. 5 балів здобуваєч отримує за вичерпну бездоганну відповідь із наведенням двох і більше прикладів на підтвердження теоретичного положення, яке розглядається. 4 бали – за повну відповідь із наведенням двох і більше прикладів проте з однією-двома змістовими неточностями. 3 бали – за неповну правильну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей чи невірно наведені приклади або їх відсутність. 2 бали – за часткову, з грубими недоліками відповідь, або за її неадекватність завданню чи відсутність взагалі. При переведенні в бали в сумі можна набрати 30 балів. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач, який не виконав завдання, що виносилися на самостійну роботу, в установлений термін та отримав менше 30% за поточний контроль направляється на талон №2. До того часу, він має виконати/доопрацювати завдання та подати їх на перевірку викладачу.
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен; Форма здачі – письмова.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: здобувач зобов'язаний добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, які виносяться на практичні заняття та самостійну роботу. вчасно виконати письмове завдання (підготовка реферату; виконати підсумковий тест у зазначений день. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшету чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність здобувача на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та

спізнання без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Здобувачі мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача кожного вівторка о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком: здобувачі, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань. системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта: порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах самоосвіти Prometeus, Ed Era, Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни: здобувач, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу здобувачі мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

Література:

Основна

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щод походження й поширення націоналізму; пер. з англ. В. Морозова. Київ: Критика, 2001. 271 с. <http://litopys.org.ua/anders/and.htm>
2. Брюбейкер Р. Переобрамлений націоналізм. Статус нації та національне питання у новій Європі; пер. з англ. О. Рябов. Львів: Кальварія, 2006. 280 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Briubeiker_Rodzherz/Pereobramlenyi_natsionalizm_Status_natsii_ta_natsionalne_pyttannia_u_novii_Yevropi/
3. Канкліні Н. Г. Уявлена глобалізація; пер. з ісп. О. Ковальової. Київ: Ніка-Центр, 2016. 256 с. <https://surl.li/vbtrda>
4. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті; пер. з англ. Н. Коваль. Київ: Наш формат, 2018. 320 с.
5. Монолатій І. Етнопериферійність. Дрогобич: Посвіт, 2022. 576 с. <http://lib.pu.if.ua:8080/handle/123456789/15165?mode=full>
6. Мотиль О. Підсумки імперій. Занепад, розпад і відродження; пер. з англ. П. Грицака. Київ: Критика, 2009. 200 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002198>
7. Націоналізм. Теорії нації та націоналізму від Йогана Фіхте до Ернеста Гелнера. Антологія. Київ: Смолоскип, 2006. 684 с.
8. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху; пер. з англ. М. Климчук, Т. Цимбал. Київ: Ніка-Центр, 2006. 313 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй. Україна – Росія – Польща; пер. з англ. Київ: Дух і Літера, 2016. 552 с.

https://chtyvo.org.ua/authors/Shporliuk_Roman/Formuvannia_modernykh_natsii_Ukraina_-_Rosiiia_-_Polscha/

10. Monolatii I. W Europie, obok Europy, dzięki Europie. Dylematy historii, polityki i bezpieczeństwa Ukrainy. Płock: Wydawnictwo Naukowe Mazowieckiej Uczelni Publicznej, 2020. 233 s.

Допоміжна

1. Арендт Х. Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі; пер. з англ. А. Котенко. Київ: Дух і Літера, 2013. 367 с. https://issuu.com/duh-i-litera/docs/banalnist_zla_extract
2. Гібернау М. Ідентичність націй; пер. з англ. Київ: Темпора, 2012. 303 с. <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/edeb674a-2cc8-4137-bc17-dc96dc690a0f>
3. Донскіс Л. Збентежена ідентичність і сучасний світ; пер. з англ. О. Буценко. Київ: Факт, 2010. 312 с.
4. Національна ідентичність і громадянське суспільство: кол. авт. Київ: Дух і Літера, 2018. 464 с.
5. Сміт Е. Д. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка; пер. з англ. П. Таращук. Київ: Темпора, 2010. 312 с. <http://litopys.org.ua/smith/smc.htm>
6. Ханенко-Фрізен Н. Інший світ або етнічність у дії: канадська українськість кінця двадцятого століття. Київ: Смолоскип, 2011. 392 с. <https://uamoderna.com/md/259-259/>
7. Fried D. The United States and Central Europe in the American Century. Essays from lectures. Warszawa, 2020. 199 p. https://issuu.com/uw87/docs/10_fried_collect

Рекомендовані курси на платформах самоосвіти

Курс ВУМ «Політичні ідеології: як розбиратись в політичних течіях»
<https://vumonline.ua/course/political-ideologies/>

Курс Prometheus «Громадська та політична участь: базовий курс»
<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/hromadska-politychna-uchast-bazovyi/>

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://d-learn.pnu.edu.ua/>

Викладач _____ І. С. Монолатій